

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1896

Vragen van het lid **Ouwehand** (PvdD) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *de Week zonder vlees* (ingezonden 20 februari 2019).

Antwoord van Minister **Schouten** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit), mede namens de Ministers voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, van Economische Zaken en Klimaat en de Staatssecretarissen van Infrastructuur en Waterstaat en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 13 maart 2019).

Op 20 februari 2019 heeft het lid Ouwehand (PvdD) vragen gesteld naar aanleiding van het initiatief «Week zonder Vlees» (2019Z03353). Mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de Minister van Economische Zaken en Klimaat, de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport doe ik u hierbij de antwoorden op de gestelde vragen toekomen. Hiermee beantwoord ik ook de vragen die op 20 en 22 februari 2019 over hetzelfde onderwerp gesteld zijn aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1897), de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1898), de Minister van Defensie (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1899), de Minister van Economische Zaken en Klimaat (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1900), de Minister van Financiën (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1901), de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1902), de Minister van Justitie en Veiligheid (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1903), de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1904), de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1905), de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1906) en de Minister-President (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 1907).

Vraag 1a en 1b

- Heeft u gezien dat het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vorig jaar via Twitter heeft opgeroepen om mee te doen aan de eerste Week zonder vlees?

- Herinnert u zich uw oproep van vorig jaar «Vandaag is de eerste editie van de Week zonder vlees. Doe jij ook mee?»? (*Vraag gesteld aan Minister LNV, 2019Z03353*)

Antwoord 1a en 1b
Ja.

Vraag 2

Bent u bereid het publiek ook dit jaar weer te vragen om mee te doen aan de Week zonder vlees, die op 11 maart 2019 begint? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke wijze?

Antwoord 2

Het is in de eerste plaats aan de stichting Nationale Week Zonder Vlees zelf om het publiek te wijzen op de Week zonder Vlees. Het kabinet vraagt op verschillende manieren aandacht voor een – op de Schijf van Vijf gebaseerd – gezond en duurzaam voedingspatroon. Hieraan kan invulling worden gegeven met of zonder vlees.

Vraag 3a, 3b en 3c

- Bent u bereid de keuzevrijheid van alle deelnemers aan diners op uw ministerie te vergroten en tegelijk klimaatwinst te boeken door alle diners in principe geschikt te maken voor iedereen – carnivoren, herbivoren en omnivoren – en de maaltijd alleen op verzoek uit te breiden met vlees of vis, volgens het concept van «Carnivoor? Geef het door?» Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke termijn en wijze?
- Is uw ministerie al gestart met het concept «Carnivoor? Geef het door?», waarbij alle diners in basis geschikt worden gemaakt voor iedereen – carnivoren, herbivoren en omnivoren – en de maaltijd alleen op verzoek uit te breiden met vlees of vis, waardoor zowel de keuzevrijheid van alle deelnemers aan diners op uw ministerie wordt vergroot als een flinke klimaatwinst wordt geboekt? Zo nee, waarom niet? Op welke termijn en wijze bent u van plan dit concept te implementeren naar aanleiding van uw toezegging tijdens het wetgevingsoverleg Cultuur op 19 november 2018? (*Vraag gesteld aan Minister OCW, 2019Z03354*)
- Heeft u al overleg gevoerd met de Minister van Buitenlandse Zaken en de secretaris-generaal over de invoering van het concept «Carnivoor? Geef het door?», waarbij alle diners in principe geschikt worden gemaakt voor iedereen – carnivoren, herbivoren en omnivoren – en de maaltijd alleen op verzoek wordt uitgebreid met vlees of vis, waardoor zowel de keuzevrijheid van alle deelnemers aan diners op uw ministerie wordt vergroot als een flinke klimaatwinst wordt geboekt? Zo nee, waarom niet? (*Vraag gesteld aan Minister BHOS, 2019Z03355*)

Antwoord 3a, 3b en 3c

In reactie op eerdere vragen van het lid Thieme heeft het kabinet geantwoord dat het concept bekend is en dat daar binnen en buiten het Rijk mee wordt geëxperimenteerd (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 205). Echter, het kabinet heeft in de reactie ook laten weten dat de suggestie om bij alle overheids catering standaard geen vlees meer aan te bieden te ver gaat. Weliswaar biedt het concept de mogelijkheid om de maaltijd op verzoek uit te breiden met vlees of vis, maar het kabinet is van mening dat dit teveel inbreuk doet op de vrijheid van mensen om zelf te kunnen kiezen wat ze willen eten. Overigens informeren de meeste cateraars bij de rijksoverheid hun gasten over gezonde en duurzame opties. Ten aanzien van de toezegging van de Minister van OCW kan ik melden dat zij sindsdien haar maaltijden al standaard vegetarisch aanbiedt aan haar gasten. Als een gast een andere maaltijd dan vegetarisch wenst, dan kan dat doorgegeven worden.

Vraag 4

Kent u het bericht «Tweede week zonder vlees grootser van opzet»?¹

¹ https://www.vmt.nl/Nieuws/Tweede_Week_Zonder_Vlees_grootser_van_opzet-190122112826

Antwoord 4
Ja.

Vraag 5a en 5b

- Kent u het bericht «Why eating less meat is the best thing you can do for the planet in 2019»? Erkent u dat vermindering van vleesconsumptie grote positieve impact kan hebben op klimaat, natuur, dierenwelzijn, biodiversiteit en voedselzekerheid en daarmee op de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)? Zo nee, waarom niet? (*Vraag gesteld aan Minister BHOS, 2019Z03355*).
- Kent u het bericht: «Why eating less meat is the best thing you can do for the planet in 2019»?³ Erkent u dat vermindering van vleesconsumptie grote positieve impact kan hebben op klimaat, natuur, dierenwelzijn, biodiversiteit en voedselzekerheid? Zo nee, waarom niet? (*Vraag gesteld aan Minister EZK, 2019Z03356*).

Antwoord 5a en 5b

Ja, het bericht is bekend. In reactie op het advies «Duurzaam en gezond, samen naar een houdbaar voedselsysteem» van de Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur (Kamerstuk 31 352, nr. 217) staat dat het kabinet de analyse van de Raad deelt dat de productie en consumptie van dierlijke producten bijdragen aan de uitstoot van broeikasgassen en emissies. Ook in reactie op de transitieagenda's circulaire economie (Kamerstuk 32 852, nr. 59) heeft het kabinet aangegeven de analyse te delen dat de productie van dierlijke eiwitten beslag legt op de ecologie van de aarde en dat het van belang is om te komen tot een juiste balans tussen dierlijke en plantaardige eiwitten en het sluiten van de nutriëntenkringlopen.

Vraag 6

Welke rol speelt de Nederlandse overheid in het initiatief dat inmiddels door 69 partners gesteund wordt?

Antwoord 6

De Week zonder Vlees is een particulier initiatief waar de Nederlandse overheid geen rol in heeft.

Vraag 7

Kent u het onderzoek van CE Delft waaruit blijkt dat de jaarlijkse schade door externaliteiten ten gevolge van de vleesproductie en -consumptie 4,5 miljard euro bedraagt en deelt u de mening dat deze externaliteiten in de prijs van vleesproducten tot uitdrukking zouden moeten komen en het ontmoedigen van de consumptie van vlees rechtvaardigen? Zo ja, welke stappen gaat u ondernemen? Zo nee, waarom niet?²

Antwoord 7

Het kabinet is bekend met het onderzoek van CE Delft. Op verzoek van het lid Ouwehand (PvdD) heb ik op 18 april 2018 een reactie gegeven naar aanleiding van het bericht over dit onderzoek in de Volkskrant. Hierin heb ik ook laten weten welke vervolgstappen gezet gaan worden. (Kamerstuk 31 532, nr. 194).

Vraag 8

Zijn er op uw ministerie in het afgelopen jaar initiatieven ontplooid om de consumptie van dierlijke eiwitten te verminderen? Zo ja, welke initiatieven waren dat en tot welk resultaat hebben ze geleid? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

Catering is één van de 25 initiatieven van de rijksoverheid die een bijdrage hebben ontvangen uit de klimaatvelop voor klimaatneutraal en circulair inkopen. Samen met private en publieke partijen wordt gewerkt aan een verantwoorde consumptie van voedsel, waarbij het terugdringen van negatieve effecten op het klimaat en op onze gezondheid uitgangspunt zijn. Bij de catering binnen het Rijk zijn steeds meer plantaardige keuzes te

² <https://www.ce.nl/publicaties/2091/de-echte-prijs-van-vlees>

verkrijgen, wordt regelmatig geëxperimenteerd met nieuwe plantaardige producten en heeft een aantal ministeries en uitvoeringsorganisaties een zogenoemde «meatless monday» of een «duurzame donderdag» geïntroduceerd. Tijdens de Dutch AgriFood Week van oktober 2018 zijn op meer dan 200 overheidslocaties duurzame maaltijden geserveerd en de schijnwerpers gezet op circulariteit. Ook werkt het Rijk projectmatig samen met cateraars die volgens het principe van Dutch Cuisine maaltijden serveren. In het Nationaal Preventieakkoord Overgewicht (Kamerstuk 32 793, nr. 339) is afgesproken dat uiterlijk in 2021 bedrijfsrestaurants bij de rijksoverheid gezond zijn (minimaal niveau zilver volgens de criteria van het Voedingencentrum die gebaseerd zijn op de Schijf van Vijf). Overigens voldoen enkele bedrijfsrestaurants nu al aan de criteria voor goud, wat betekent dat deze restaurants in aanbod en uitstraling de bezoekers verleiden tot een betere keuze.

Vraag 9

Kent u het voedingsadvies van de Canadese overheid om de eiwitcomponent van maaltijden voor 88% uit plantaardige bronnen te laten bestaan en inspireert deze opvatting u om de Week zonder vlees op uw ministerie te promoten onder uw medewerkers? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?³

Antwoord 9

Het voedingsadvies is bekend. De meeste cateraars die binnen de verschillende ministeries en overheidsdiensten actief zijn, ondersteunen de Week zonder Vlees. Op enkele locaties worden louter vegetarische gerechten aangeboden. Op andere locaties wordt nadruk gelegd op vegetarische gerechten en alternatieven.

Vraag 10

Deelt u de mening dat, in plaats van het eten van vlees en vis, bij officiële gelegenheden die door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat georganiseerd worden, plantaardig of vegetarisch voedsel de norm zou moeten zijn, zoals ook in Duitsland het geval is? (*Vraag gesteld aan Minister EZK, 2019Z03356*).

Antwoord 10

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar de op 9 oktober 2018 toegestuurde antwoorden op vragen van het lid Thieme over dit onderwerp (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 205).

Vraag 11

Deelt u de mening dat ook in het beleid op het gebied van buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking de terugdringing van de consumptie van dierlijke eiwitten een speerpunt zou moeten zijn, gelet op de grote klimaat- biodiversiteits- en voedselzekerheidsopgaves waarvoor wij ons gesteld zien? Zo nee, waarom niet? (*Vraag aan Minister BHOZ, 2019Z03355*).

Antwoord 11

Het Nederlandse beleid op gebied van buitenlandse handel en ontwikkelingsamenwerking is wat voedselzekerheid betreft gericht op drie speerpunten, te weten (1) het tegengaan van ondervoeding, (2) het verhogen van landbouwproductiviteit en (3) een duurzaam gebruik van landbouwgronden. In lage inkomens landen en fragiele staten nemen honger en ondervoeding toe: van 804 miljoen ondervoede mensen in 2016 naar 821 miljoen in 2017. De consumptie van dierlijke eiwitten is voor veel mensen in ontwikkelingslanden, zoals herders en pastoralisten, een belangrijke overlevingsstrategie en die consumptie – hoewel langzaam stijgend – blijft ver achter bij die van Westerse landen. Daarom is het terugdringen van de consumptie van dierlijke eiwitten geen speerpunt in het Nederlandse beleid.

Vraag 12

Wilt u deze vragen voor 11 maart 2019 beantwoorden?

³ <https://www.boerenbusiness.nl/melk/artikel/10881138/canada-schraap-melk-uit-schijf-van-vijf>

Antwoord 12
Uw Kamer heeft de antwoorden op 11 maart 2019 ontvangen.